

ԱՐԱՐԱՏ

Ե. ՏԵՄԵ, ՀԵՄԵՐ 24. 1854. ՓԵՏՐԱԿԻ 24

ՊՐՕՆԱԿ

ԼՂԳՈՒՀԱՅ, ՄԷՔ ՊԻՆԷ, ԻՄԸ ԲԱՆԱԿԱՆՈՐԴԱԿԱՆ ՊԻՆԷ

Հարգաւոր ՄԷՔ ՊԻՆԷ, Բանաւոր խորհրդի առաջին օրերը, քրիստոնէոյք մէկընկելու օր կ'հիմնական, կ'ուսեն. Հարգաւոր ՄԷՔ ՊԻՆԷ Բանաւոր քանի օր առաջ՝ ասում էինք Հարգաւոր Բանաւոր Բանաւոր մտածենք, թէ այս երկու Հարգաւորութիւններն որն է աւելի օրհնաւոր, որն է շահաւետ, որն է փրկանքի՝ Բանաւորութիւն կ'ընտանիւս ուսուցի խնդրէ. Ես չեմ հասկանում, թէ այս ուսուցի խնդրու հաւանք թիւ պատճառաւ պիտի մէկ շնորհաւորութիւն ուսուցի թիւ. Հարգաւորութիւն քանի կայ իւր խնդրէ թիւ, մեծ երջանիկութիւն է մեր մարմնայ կամ հոգեւոր համար, որ աշխատանքով երբ երբ չենք կարող ուսուցի խնդրէ. Եթէ է մեր մեքք չունենալ՝ արդեւում ուսուցի խնդրէն իւր օր իւր հաւանքով իւր խնդրէն և թողաւորի օրերն պատճառով մէկ օրանակէ յետ, (որ իւր հոգ ընդդէմ աշխատանքովին էր սրել) Իսկ խնդրէն քանի խնդրէ Բանաւոր Բանաւորի եկաւ Զոհար զոհարութիւն ասուցի հաւանքով օր երկուս Իսկ խնդրէն աւելիս տանեն, օր նորա խնդրէն մեքք Զոհար պատճառանք. այսօր աւելիս տալու, աշխատաւ աւելի, կամ Հարգաւորութիւն քանի օր է, որովհետեւ խնդրէն արդեւ է մեքք Բանաւորի արդեւ մեր հոգին է, որ ուսուցի խնդրէ մեքք մեքքում աղանում ենք, և այն ուսուցի խնդրէ օր

մկղմեկու չարհաւորումներ, չենք տաւա՝ թէ այսք մեր հաղթ
 թող աւարի որդին է մեռնում: Բարեկեղանի տեսելը խնայեց
 սպանում է, այն օրը մեր Հայր Բաւաւորը, արտում է լինում: և
 մեր մկղմեկու չարհաւորի թիւն ենք տաւա: և մեր չարհաւորը
 թիւնը աղօթել է:

Եկա՝ հասաւ մեծ պարք, նոյն մարդիկ՝ կրկին արտահան՝ են
 մեկնանք, և չարհաւորութիւն են տաւա: և այս չարհաւորութիւնը
 պիտաւոր է:

Բարեկեղանի տեսել թողելը մեր հաղթն արանել է, մեծ պահքը՝ մեր
 հաղթն կենդանութիւն պիտի ապ, այն մեռնող թողաւորի որդին
 պիտի կենդանանայ, պիտի յարութիւն տաւ: Երեսուցի հայրը՝ որ
 էր սրգալ, մեռնիս: հաւոր՝ արտում էր, պիտի արտահանու
 իրաւ: Բաւեւն էր՝ որ Բարեկեղանի հաղթն պիտի տաւ, և նոյն ժամանակ
 կուտն Բրիտանի մահաւան զմիւսն արտեցաւ: Բայ՝ մեռնից զա
 տակիցի տակը մնաց, և Բրիտանո՝ Բարեկեղանի փրկութեան համար
 պիտի խաչի վերայ չարհաւորութիւն մեռնի: այս էր՝ որ Հայր Բաւաւ
 րը կրկին արտահանութիւն Բարեկեղանի, մկկն Բարեկեղանի համար, և միւսն
 էր Երեմիայի Բարեկեղանի համար: Բարեկեղանի մեռնի որ չարհաւորութիւնը մեծ
 պահքը, կամեաւ: Եր մկղմեկու տակ: Երեսուցի աղօթքը, Երես
 հասաւ: այն ժամանակը, որ մեր հաղթն պիտի մահաւան դերաւ: Երես
 աղօթքի: Երես Բաւաւրը Երես մեզ փրկելու համար՝ պիտի մահ
 ճարպիկ: որ մեր կերտն խնամի հասաւորան աւել: մեր մեռնող հաղթն
 պիտի կենդանանայ: Եւ թէ հարցնեմ, թէ ինչպիսի պիտի կենդա
 նանայ: Ինչպիսի՝ որ մեծ պահքով:

Պահ՝ Երես տակ է: Պահ՝ կենդանակէ ժամ, (տաւա) արտեցաւ
 մի բանի մեղացիութիւն կենդանի կամեն՝ պահել, պահպանել: որ
 կենդանակէ՝ այնքան ժամանակ այն բանի համար, զից՝ կենդան, Ե
 լուսն ժամանակ որ հաւան է սրած: Եւ որ պահպանաւ, զոր աղօթք
 մեղացիութիւն կերտը, կամ ով որ կարգած է մի բանի վերայ՝ որ
 մեռնի աւել, որ այն բանը չկորցի, չզոգանան, ապաւնի պահպանու
 կենդանակէ՝ ժամանակաւոր պահպանութեան համար պիտի կարգած տնայ
 Եւ որ պահպանի խորքն դուրս կուգայ և իւր տնայնեայ, պահ
 պահութիւն, և պահեն՝ պահպանութիւն Պահպանութիւն և պահ
 մի և նոյն խորքն է: պահել, պահպանել զմեզ: Եւ որ պիտի պահել
 ով՝ Բրիտանիայ: Բաւաւրն մեզ քննելով է թողաւորի որդին
 պիտի թա հաղթ: Բաւաւրն ունի ինչ դուրսն: այն հինգ դուրսն
 միւսն թողաւորը՝ կ'աւելն ներս մեռնի, և այն Բաւաւրը պիտի

Բայց կարելի է որ Հիմնաւոր թէ կըրք պիտի յնկա, համ քանի՞
 ժամանակ պիտի ունէ այդ պահպանութիւնը: Ի աւ է, որ քաւային
 օրէն սկսիս. բայց թէ չեւ կարող, փառք Լաւաւնք ինամար
 շատ օր կայ:

Բայ մեծ պահքը երբեմն քաւասուն օր է հաշիւմ, երբեմն քա
 ւասուն է ութ. երբեմն քաւասուն է ինն. և ամենն եւ ինք
 ճարտար:

Քաւասուն օրը Բրիտանի մեզ տանդ մնաց. Կըն զին
 միտութեան քաւասուն օր և քաւասուն դիշեր պահէն ծած պա
 հէն, որ մեզ ճանապարհ ջոյն ապա:

Բայց ինքն Բրիտան Էրէից սկսութեան պիտի լինի, իւր հա
 մար պիտի ճանապարհ ջոյն տանք, այս քաւասուն օր պահէրք որտ
 ճաւառ. Սովետ մարդորէն Կիւնիսն տարածք, որ պիտի ճի
 օրէնքը տանալը, քաւասուն օր և քաւասուն դիշեր ո՛չ թէ միայն
 պաւ պահէն, ծած կիցու, այլ կրակիւր և ամպրոպ մէջ մնաց:

Օրէն Է ինքն Սովետի գիտն. շոյնք եւ ճարտարութեան Է ինքն Օւ
 րէնք Բրիտանի:

Սովետ պահել էր քաւասուն օր, Բրիտան պահէն մեզ աւ
 տան չէրք այս օրէնակը:

Բայց մեք ո՛չ Սովետ կարող ենք լինել, ո՛չ Բրիտան տկար
 բնութեան վիճակեալ մարդիկ ենք. քաւասնորից ճանրութիւնը մեզ
 կ'իմանանք. Կի ժամանակ Բրիտանից, Բրիտան չէ Սովետ
 օրէնքն ապաման, այլ աւարտան կ'ընդունէ: Կըրք աւարտանց կ'իման
 չեանք բաժանեց խորցիւրացից երկուստան յեղերուն, ամեն մեզ
 յեղերու մէջ չորս չորս քաղաք նշանակեց, յոսկիացաւ, և այն քա
 ղաքներու սնունդ դէնք չապաւ ապաման, այս քաղաքներու զորտ
 թիւնը այն էր, որ եթէ մեկ մարդատունը այն քաւասուն և ութ
 քաղաքներից մէկ մէջ կարգանար փակել, կ'աղաղակէր մահէն
 և երբ այն ժամանակից բանակացալեալ մեռներ, պիտի չեանք կա
 ռող էր դուրս գալ այն ապամանի քաղաքէն: Բայ աղաւաղից քա
 ւասուն և ութ օրը այն քաւասուն և ութ աղաւաղի քաղաքների
 են: Դա՛ որ քո ռաւելով, իմելով, և այլ պարծերով հոգիք որտ
 նիշի, մարդատուն դուրս, փակելը այն քաղաքներէն մէկն մէջ
 աղաւաղի. պիտի թէ թէ և թէ այն քաւասուն և ութ օրէնք մէջ
 օր կարողացաւ պահէն աղաւաղի, միջին փակել, և Լաւաւնք
 աղաւաղ թեան տարաւորել, ինչպէս որ օրէնք է իմանք որ փակել
 ցար, ո՛չ աղաւաղի տարաւաղ մեկ րոպէի մէջ փակեցու. ո՛չ աղաւաղ

որոշեցին ձեզ անհախճաբար փրկեցեալս. քո զգլինս դրաւ թիւնս դիակ. քո
 գուռս քո փրկեց թանձր թախթը. և Բաղնաւս և քո քաւար թեւան
 տեղը, այն քաւաւսուն և ութ ծնին խաւ. Կաթնքն Քրիստոս Բա
 ճանայալեանս, այնտի մեռնի, և նորա տրեւանս դու պիտի փրկեցի
 Բայց որչա՞ր կոտորէ չիլնի թէ ծաղաւթիւնս, կամակորուժիւնս և
 անհաւատութիւնս քեզ ջնջեմէ, այնուհետեւ մահն քեզ համար է.
 հորն և բոցն կ'համարէ քեզ. Բաղնաւսնայն աղաւթութիւնս կ'նստի
 Եթա, ուստի պարմութիւնս տեղի հոգանոյ. Կարգադոնստորայտ
 թաւերը մանկութիւն ճեղքեմէ՞ ինչ հիւսկ մարդ նոյն կապեցին և
 ձգեցին հարբ. բայց պահքը՝ քո նորա պահքով. էին դառաւ նոյն
 համար պահապան հեշտակ նոյն փրկեց այն հորնս պատմաւ որ
 նորա ուտեցին խեղճն յառաջանոցն որչա՞ր էին կեցել, և այժմ՝ ու
 կ'ապմոտին. եկեղեցութիւնս չէին ստեղծ. Բայց հորն և բոցն
 բարձրանաւ՝ էին քառասուն և ինն կանգուն, և պրտով էին այն
 հիւսկանութեան, որն որ ստանայ պահպանութեան կային այն հան
 դիկ մեծ. Ինչքան մանկութիւն քո հայրն և մայրներ և միտքն և
 հիւսկ մարդեր. հիւսկ զգոյրքանք ինչ. նորա կապեցին քո հայրն և
 մայրն և միտքն և ձգեցին կրակի մեծ, բայց կրակը քեզ չի մեղծեալ.
 որովհետեւ քո պահպանող. հետը է. դու պահեց մեծն ես, դու քո
 պահապանութեանը մեծն ես. Եթա կրակը կ'բարձրանայ միւսեւ, քո
 ապան և ինն կանգուն. եթէ դու այն քառասուն և ութ ծովն
 մեծ չ'կարողացար քեզ հապնել, ապաւանի քաղաքը, չ'կարողացար
 քեզ փրկել. քեզ քուսկ. այնուհետեւ մի կործէր թէ աղաւ կ'մնա
 այն բային. նա պիտի քեզ պրէ տուրի. Եթա քեր Զանն մարդու
 թեւ Ինչպէսը կ'աւելն թէ դրկներ կ'մնանայ՝ թէ ո՞վ է դրկի
 թեւ էլ կեցել, և ո՞վ չէ կեցել. եթէ այնպիսի մարդ պատահի, որ
 դրկնի էլ կերած լինի, և դրկներ այն մարդուն պատահի, խեղճ
 կ'լինի և կ'ապանի. սորա թէ այն մարդը դրկնի էլ կերած չ'լինի,
 դրկնը թէ և նրան կուլ ապ, չի ողմաններ. Դրկներ սատանին է
 դրկնի էլ քո բարեկեղանիք օտանի խեղճ և սղ կենաց սնաւակի.
 թեւ և մեղքն է. դու թէ աղաւ ես այն կեղեքն, մի փափեալ
 էս մեռնի. Եղբ թէ չ'կայ քո անձին մեծ, հաղի կրակը քեզ չի
 տրեր. Ինչպէս աղաւ հարկ. սրտի քո պահպանութեանը, հանն որ
 ահա այն բարեկեղանութեան ապրանքութիւնները, որովք, մաք
 րեալ ո՞չ դրկնի ո՞չ հոր, և ո՞չ ինչն սատանայն կարող է քեզ
 մեղծեալ. և սրտն Ինչպէսը ապանի. Քրիստոսի քեզ կ'փրկի.
 Բայց որչա՞ր կայի՞ր, չ'լինի թէ այն պահպանութիւնը քեզ հա

հոսիք, և հաւատարիմ ծառայել կ'ընեն պատժաւարու: Տրդատ հրա-
մեցեց Ղրիգորին փութից ծաղկանց տալիք: Իսկ Երեմիայի Գրիգոր
հաւատարիմ էր, ինչպէս որ ինքն Տրդատ վկայեց: Բայց չեղաւ կա-
մակատար: Ընտրեց՝ հրամանի մէջ: Եւ Թոսց պատժաւարու: Եւսպիս
քանի հազարաւոր սուրբեր՝ թէպէտ հաւատարիմ էին, այլ ոչ կա-
մակատար, և պատիժ ստացան:

Տեղին միշտ էէ կարող ծախել, թէ իւր ծառայի գործը՝ հաւա-
տարիմ թէ՛նէ՞նէ՞ կ'ըստնցանայ, թէ՛ կամակատար թէ՛նէ՛ն: Եւ թէ ոյն
կամակատար թէ՛ ինչ՝ ջերմեւ սնդու թէ՛նէ՞ն է, շահաւոր թէ՛նէ՞ն է, թէ՛
խորանանիմ թէ՛նէ՞ն: Իսկ ուրիշն մեծ պարտաւորութիւն է տիրոջ՝
այն լաւել ճանաչելը: Կամակատար ծառային շատ անգամ զանաւոր
է անոյց տիրոջ հաւատարիմը մնում է անարգութեան մէջ: Կամ
կամարի նոյնտակը և միջորդը շատ անգամ մնում են կեղծաւոր
ութիւն, անձնակալութիւն և միայն տիրոջ հաւատարիմը միայն մէկ
նպատակ ունի՝ տիրոջ օգուտը: Եւ թէ այլ բանի մէջ խաղնդի և իւր
խիղ անձնական սղաւոր, սցիտհեղե հաւատարիմութիւնը կ'որոյնէ իւր
արժանաւորութիւնը, և հաւատարիմը՝ կ'ընեն հաւատարիման:

Կ'եւ ծախս կ'անդամակալէ իշխանը, եւ թէ կամակատար ծառային հա-
ւատարիմ անուն չունի, և ինքնաւոր ծառային՝ կամակատար կան-
չէ: Երեքն ևս ծառայ են. կեղծաւորը երեսի զոյնը՝ այլ է խոտով
ցորթիւնը այլ, ձեռքով տարակ՝ լեզուով՝ կամեմում է երեքել
տիրոջ՝ կամակատարը պատրաստ կայ, տիրոջ աչքին ունիւն: Կ'նայի
որ ծառայութիւն ցոյց տայ: Հաւատարիմը կ'աղաւթ, որ իշխանը բան
հրամանի բոլոր հրամանը չի շտապել կատարել, շատ անգամ աչքին
կ'ընեն, որոյց անէ նոյն կամայ համաձայն է: Բնորութիւն կ'ունի,
որ իւր հաւատարիմութիւնն չ'ապրակտիկ: Հաւատարիմ ծառայի երե-
սին զոյն ոյն անամեթ ծիծաղը, ոյն յանդուգն պատրաստութիւնը
երեսն խմուս, սոքր ունիւր մոյն սուտ: Եւ ևս ընդդէմ է իւր
հաւատարիմութիւնը, որ կեղծաւոր և խորտանի կամակատարը ոյն
դրանն կ'աւելցնէ: Իսկ ուրիշն կ'ընեն: Եւսպիս ևս ծա-
ռայը էին Երեմիայի ծառայարի մէկը հաւատարիմ, միւրը կամակա-
տար կեղծաւոր: Եւսպիս արդիւնութիւնը ճանաչելու: Կամայ հաւատար
էր ու անձին պատշտելը: Եւսպիս արդիւնութիւնը համարեմ թէ շատ անգ
է հոգիւտարը եղած: շատ իշխանը խղճանց հաւատարիմ ծառայի
արեան մէջ շտապելու ևս խղճանց ձեռն և անհոյս պնդել և
աշխատելու: Ինչպիսիւս հաւատարիմ պարագայերը ոյն մարդու
հրամանը երկու աչքի խոյնն արժիւղաւ, որոյ հաւատարիմութեան

Համար՝ թաղաւորութիւնը արհամարհելը՝ Սենթ լոնձաւիկերը պատ-
մանութեան հոգեկէի մէջ՝ որոնք հոգեւորականներու հաւատարմութիւնը
այն արեւելեան իշխանին։ Սենթ լոնձաւիկերը պիտի չար-
քանակութիւնէն չոր թէ չեն ստոր և արմը և բարձր ծառ-կարողնէ, ար-
մատը միշտ կ'մնայ։ Սենթ կամակամարութիւնը՝ կերծաւորութեան
մանկ՝ պիտի չորս կ'երթայ, որչափ անաւակութեան սկիւր և անա-
ւակներու քորտի կամութիւնը։

Երեսնամեակի

Մասնաւորութիւնները և տեղեկութիւնը, որն որ ունիկն Սան-
կիւնիւնից՝ իւրաքանչիւն արտաւ, զոյա համար ճանաչարհ բաց արեւն-
Սիւրիկէի ծովերը քունը, և Սիւրիկիւնի ծովի կողմէն քունը արեւն-
նայ լաւ լաւ դարձեալ կանները։ Կարապետութիւնը ծագեցաւ։ Սիւր-
իկիւնի կան ծովի մէջ Սիւրիկիւնիւնի խառնուրդը երեւցաւ ծովայն-
ակն իման։

Մասնաւորութիւնները պահպանելու համար և իւրեանց դարձեալ
կաններուն օգնելու համար՝ հարկաւոր համարեցին ունենալ ծովայն-
քոր, և այս պատճառով աւազիւն անդամն Տիւրքացիք զինքն սխան-
Սիւրիկիւնիւնի պատերազմի հետ նաեւ օւնենալ ծովի երեւին։ Սա-
մաւորութիւնը որ միայն խառնուրդութեան մէջ կ'ընդունէ, Սիւրիկիւն-
նայից շնորհիւ խառնութեան և մեծաւոր անտրութեան պատճառ-
Երեսնամեակի ծովայն արեւն մէջ փոխեց խառնութեան հաւրը։ Տեւան
Սիւրիկիւնիւնից՝ որ այլ խառնութիւն կ'ունենաւ ևն դոյա նման փա-
մաւորութիւնը անտր, նաեւ որ ունենալ, ծովայն փեշն ման դա-
նախանձիկանի սխանութեան և քորտի զոյա տնը։ Մասնաւորութիւնը ծ-
վայն ճանաչարհ հոգեւորութիւնները իրենց Սիւրիկիւնիւնի լաւ դիտելի,
չառ անդամ ծովայն արեւն նաեւ որ ունենալ, որչափ թէ ճանաչարհ արեւն-
շնորհը համար, անաւակին պիտի չար-տեղի, որ այն նաեւ որ ծովայն
ժամանակ և անտր կ'ընտան քիւն ազնուութիւն։ Եւս անդամ ևն
կոր որ օտար ազնուց նաեւ որ օտար հաւմ էին սոցոս սորա ին Սիւր-
իկիւնից նաեւ ինտրութիւնէն, մէջ արեւն որ խառնութեան և մար-
կիւնից որեւի ծովայն։

Երեսնամեակի ծովայն ևն անտր անտրութիւններ, որ միայն
մի քորտը երեւում էր թաւանաբացի, Երեսնամեակից և այլ Երեսնամեակի

ետեմէ հազար, հարիւր և քսան և չորս տնդամ. 1407, 123. Ըստ
 առիթի նկատուից պիտի մնայն է, որ այս պայծառ լուսաւոր և հրեղէն
 ժողովին վերայ կան լուսավ. դաստիարակներ, որ հեշտաւթեամբ տես-
 նել կարելի է. Ըստ բիւժերէն սմանք երեսուն մի թիւ ունիւր լու-
 սաւոր, և միակ սմանա ժամանակն աչքին տնկերայթ են լինում.
 ունիւր ևս որ ոչնչոսն հեշտաւթեամբ չեն իւրեանց պոյն և ձեր
 փակում, կեդրանուկ կամ միջակէտուկ աւելի մի թիւ են, ոչ
 ծայրերուկ լուսաւոր. Ըստ գնում իւնեւրէն երեսմ է, որ այս
 բիւժեր. Ըրեւելան. ծայրէն տնկ կեւարմ. կէպ Ըրեւելան. ծայրը,
 աւելի տնկաւթ են Ըրեւելի շրջանի միջակէտուկ, քան թէ ծայ-
 րերուկ. մերձաւոր Ըրեւելան. ծայրուկ տնկերայթ են լինում, և
 այս ձանադարձը լուսաւոր են համարու. թէ երկու շարաւթիսն
 միջոցուկ. և թէպէտ շատ ունիւր տնկից, շատ տեսակ կարծիք
 են ունին այս բիւժերու. համար, բոլոր այն կարծիքները դրած են
 միջոցաւոր հիմնաւոր վերայ, որովհետեւ աղիւր է մարդկային մտայ
 գործ թիւը, և տնկաւ. հետի է տնկէն այս երկնային մարմինը. թ
 Ըրեւելի. Սակոյն այս բիւժերը յոյց են տալիս, որ Ըրեւելի իւր
 լիւնի կամ առանցքի վերայ պտտւ. է գալիս քսան և հինգ որ,
 և ութ ժամու ժամանակի մէջ. և թէ Ըրեւելի տնկ լուսորակ
 դաւաթ ձեւ. Իւր հորդագումը կրկնէ տնկում. և մի թիւ բանաւ,
 եթէ մարդակները դիտւ. լինէին Ըրեւելիս լուսն. և այս մար-
 քանիքու վերայ լուսակամ տարածը. (Իւր լուսն) Ըրեւելի տնկի իւր
 եւնի կանար. միջակէտուկէն, եթէ Ըրեւելիս լուսն լինէր
 շատը նորմ միջոյ իւրեանց կեանքը շարունակելու, շատ հոյս
 Ըրեւելի տնկ ահագին հեշտաւորութեան, որ կ'զանգի Ըրեւելի
 կան և Ըրեւելի մէջ, հաշիւ աւել են, որ Ըրեւելիս ձանադայթը
 մեր համարում և եթէր լուսնուկ. Հասարակարկի կարծում էին, որ
 Ըրեւելի տնկի որ աշխարհի չորս կողմը ման է գալիս, իւր ձանա-
 դարձը լինէր Ըրեւելի Ըրեւելիս կատարելով, բոլոր Ըրեւելի
 լուսնիկը հասարակ տարածութեան տնկից են, որ Ըրեւելի
 կանոնում է, և այս ամենորիսն նպատակները տնկի ամի երկրի
 շրջակայի, որ իւր առանցքի վերայ շարունակ գալով. Ըրեւելիս
 դէպ Ըրեւելի կատարում է իւր շրջանը. իսկ Ըրեւելի միջոյ իւր
 տնկաւթի վերայ է պտտւ. գալիս և այն շատ ձանա, որովհետեւ այս
 մեր բնակիւթ երկրէն շատ շահագործող մեծ է. Իւր հետ միասին
 այս եւս նկատել տրվ. մեծ է, որ Ըրեւելի. թեպէտ մեր դրած թան-
 կիւրում մի լին տնկայն. կեդրանի իւր շատ հեշտ լին այս Ըրեւելի

[illegible]

